

KASTAMONU KÜRE'DE MADEN KAZASI*

Kastamonu'nun Küre İlçesi'nde işletilmekte olan Aşıköy yeraltı bakır ocağında, 8 Eylül 2004 tarihinde meydana gelen kaza sonucu, biri Maden Mühendisi olmak üzere 19 çalışan yaşamını yitirmiştir.

Kazanın olduğu Küre bakır işletmesi; bakır cevherinin işlenerek, bakır ve pirit konsantresi üretmek amacıyla 1959 yılında Etibank'a bağlı olarak kurulmuştur. 1998 yılında Eti Bakır AŞ adını alan işletme, 2000 yılında 2000/63 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu kararıyla Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na devredilmiştir. Türkiye'nin üçüncü büyük bakır rezervine sahip olan işletmede 2003 yılında toplam 700,000 ton tüvenan cevher üretimi yapılmıştır.

İşletme, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 2 Nisan 2004 tarih ve 2004/23 sayılı kararıyla Karadeniz Bakır İşletmeleri'ne ait Samsun Bakır İzabe Tesisleriyle birlikte 33.000.000 ABD Doları bedel karşılığı CE-KA

İnşaat Makine Madencilik Petrolcülük Turizm Nakliyat Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ne satılmıştır.

Kazanın olduğu ocakta, üretim STFA Firması tarafından yapılmaktadır. Söz konusu firma, bakır üretimi işini Eti Bakır AŞ'den Yap-İşlet-Devret yöntemiyle 10 yıllığına almış olup, işletmenin satışından sonra da bu faaliyetini CE-KA İnşaat Firması adına sürdürmektedir.

Söz konusu ocak, zorlu çalışma koşullarına sahiptir. Üretim, yüzeyden yaklaşık 150 metre derinde yapılmaktadır. Bakır üretimi yapılan yerlere yer altı galerileri, eğik ve dik kuyular ile ulaşılmakta, cevher, bu yollar boyunca tesis edilen bantlar vasıtasıyla yeryüzüne çıkarılmaktadır. Çalışma ortamları, kaza

olasılığı bakımından büyük riskler taşımaktadır.

Kaza, cevherin nakledildiği 150 metre uzunluğundaki dikey bantın tutuşması nedeniyle oluşmuş, yangın daha sonra yaklaşık 900 metre uzunluğunda yatay ve dikey yönlerde tesis edilmiş nakliyat sistemindeki bantlara da sirayet etmiştir. Bantların yanması ile açığa çıkan karbonmonoksit ve diğer zararlı

gazlar çalışanların zehirlenerek ölmelerine ya da yaralanmalarına sebebiyet vermiştir.

Kazadan sonra, Odamız yöneticileri tarafından Küre'ye gidilerek olay hakkında inceleme ve araştırmalar yapılmış ve aşağıdaki bulgu ve sonuçlara ulaşılmıştır:

1) Yeraltı işletmeciliği yapılması ve yanıcı özellikle sülfürlü cevher ihtiva etmesi bakımından ocak yüksek risk içermektedir. Firmanın, ocak ile ilgili yaptığı risk değerlendirmesinin yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Ocağın, gerek cevher yapısının gerekse lastik bant sisteminin

yangın riski taşıdığı şüphesizdir. Buna uygun önlemlerin alınması, yanma riski daha düşük bant kullanımı ve ferdi koruyucu gaz maskelerinin bulundurulması bu ocak için gereklidir. Yine, daha etkin bir haberleşme sistemi ile izleme ve kontrol sistemlerinin kurulmuş olması gereği bulunmaktadır.

Yine, yılda 300.000 ton bakır cevheri üretim kapasitesi olan bu büyüklükte bir yeraltı ocağının acil kurtarma plan ve ekiplerinin de olayda yetersiz kalması düşündürücüdür.

2) Madencilik, doğası gereği içerdiği riskler nedeni ile özellik arz eden, bilgi, deneyim, uzmanlık ve sürekli denetimi gerektiren dünyanın en ağır iş kollarından birisidir. Söz konusu deneyim ve uzmanlık,

uzun yıllar hatta nesiller gerektirmektedir. Son 25 yıldır devletin küçültülmesi, kamunun faaliyet alanının daraltılması ile iktisadi etkinlik ve verimliliğin sağlanacağı savı ile uygulanılmaya çalışılan girişimler sonucu, ülkemiz madencilik sektörü yarı yarıya küçültüldüğü gibi, nesillerin bilgi ve deneyim birikimi de darmadağın edilmiş, edilmektedir.

Bir yandan ülkemiz madencilik kuruluşlarındaki mevcut birikimin yok edilerek, madencilik üretimlerinin yetersiz, donanımsız ve deneyimsiz kişi ve kuruluşlara bırakılması, bu yapılırken diğer yandan kamusal denetimin iyice gevşetilmesi böylesi kazaların kaçınılmaz olmasına neden olmaktadır.

3) Daha önce sektörümüzde meydana gelen pek çok kaza gibi, bu olayın da sahibi ve sorumluları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'dır.

Madencilik sektöründe kamu denetimi yeterince sağlanamamaktadır. Sektörün özelliği göz önüne alınarak kapsamlı bir risk haritasının söz konusu Bakanlıklarca hazırlanması ve denetimlerin buna göre yapılması gerekmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılan yeni İş Kanunu ve ilgili yönetmelikleri, madencilik sektöründe etkin denetlemenin yapılabilmesi bakımından son derece yetersizdir ve ciddi sakıncalar içermektedir. Söz konusu mevzuat, yeniden gözden geçirilerek madencilik sektörünün özellik arz eden sorunları da göz önüne alınarak yeniden düzenlenmelidir. Yine, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı da, denetim elemanı olarak yararlanacağı Maden Mühendisi kadrolarını artırmak durumundadır.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın madencilikten sorumlu birimi Maden İşleri Genel Müdürlüğü'ne, yasa ile, "madencilik faaliyetlerinin iş güvenliği ve işçi sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etme" görevi de verilmiştir. Bununla beraber, söz konusu Genel Müdürlüğün 150 civarında personeli ile 24.000'in üzerindeki maden ruhsatını yeterince takip edebilmesi mümkün değildir.

Bu kuruluş, madencilik sektörünün ihtiyaçlarına yönelik olarak yeniden yapılandırılmalı, personel kadrosu gerek nicelik gerekse nitelik bakımından geliştirilmelidir.

Madencilik sektöründe iş kazaları her geçen yıl biraz daha artmaktadır. Geçtiğimiz bir yılda, sadece Aşkale, Ermenek ve Çorum'da meydana gelen kazalarda 20 işçi yaşamını kaybetmiştir. Her kazadan sonra yetkililerin "gereken yapılacaktır..." türünden alışılmış söylemleri bu

olayda da görülmektedir. Ancak, bu tür söylemler ile sorunlar çözülememektedir. İnsan emeğini ve sağlığını en önde tutan planlama ve uygulamaların yapılması büyük önem taşımaktadır. Bu önceliklerden vazgeçmek için ileri sürülecek hiçbir gerekçe kabul edilemez.

Olayda yaşamını yitiren maden şehitlerini saygıyla anıyor, yakınlarının acılarını paylaşıyoruz. Tüm madencilik camiasına baş sağlığı diliyoruz. Madencilik sektöründe giderek artmakta olan iş kazaları konusunda ilgilileri uyarıyor ve görevlerini eksiksiz yapmaya, gereken önlemleri acilen almaya davet ediyoruz.

**Maden Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu**

10.09.2004 tarihli basın açıklaması